

Finland 60 år i Nordiska rådet

Utställning i Riksdagsbiblioteket 25.1.—13.2.2016

Nordiska rådet bildas

Efter andra världskriget försökte man finna nya samarbetsformer mellan stater. Viljan till ett djupare samarbete i Norden väcktes under denna turbulenta tid inom den internationella politiken. Danmarks statsminister Hans Hedtoft föreslog i augusti 1951 ett nytt samarbetsorgan. En kommitté tillsattes för att förbereda frågan och dess förslag (dokument 1–3) skickades till de nordiska länderna.

Med undantag för Finland inledde de nordiska länderna samarbetet inom Nordiska rådet 1952. Ordföranden för Finlands grupp i Nordiska interparlamentariska förbundet, ledamot Lennart Heljas konstaterade i februari 1952 (HS 12.2.1952, DN 14.2.1952, dokument 5 och 6) att ett råd av den typ som svenskarna, danskarna och norrmännen tänker sig inte är förenligt med Finlands utrikespolitik. Heljas ansåg att en sådan tanke måste avvisas i det tillspetsade världspolitiska läget där staterna i Norden orienterade sig på olika sätt och Finland strävade efter att hålla sig utanför alla storpolitiska konflikter. Medlemmarna av Finlands parlamentsdelegation var alla av samma åsikt och Finlands utrikespolitiska ledning hade godkänt ståndpunkten.

Finland går med i Nordiska rådet

När spänningen i Finlands östrelationer minskade lämnade regeringen i oktober 1955 riksdagen en proposition om Finlands anslutning till Nordiska rådet (RP 82/1955, dokument 7). Utskottet för utrikesärenden lämnade betänkande i ärendet (UtUB 12/1955, dokument 8) med grundlagsutskottets utlåtande 8/1955 som bilaga (dokument 9). Medlemskapet debatterades i plenum den 28 oktober 1955 (dokument 10). Anföranden hölls av ledamöterna Paasio, Pohjola, Österholm, Ryömä och Saari. Paasio sade följande i sitt inlägg:

Det har redan länge i Finland funnits stöd för tanken att ansluta sig till rådet. Det ter sig ändå som om vår utrikespolitiska ledning velat få erfarenheter av rådets verksamhet och undvika att anstränga våra utrikespolitiska relationer med denna fråga, synbarligen av den orsaken att alla inte har haft en saklig uppfattning av Nordiska rådet och dess verksamhet. När dessa hinder nu är undanröjda har regeringen ansett att tidpunkten är lämplig för denna proposition.

Riksdagen stödde enhälligt Finlands medlemskap i Nordiska rådet. Riksdagen godkände Nordiska rådets stadga den 13 december 1955, och stadgan trädde i kraft den 23 december samma år (dokument 11). Samma dag antogs lagen om val av ombud i Nordiska rådet (dokument 12 och 13). Den 16 december valde riksdagens elektor 16 ledamöter till medlemmar i Nordiska rådet plus suppleanter för var och en av dem (dokument 14).

Finland deltar i Nordiska rådets session första gången

Finland deltog i Nordiska rådets session för första gången i Köpenhamn i januari 1956. Karl-August Fagerholm var ordföranden för Finlands delegation. Finländarna fick ett varmt mottagande. Bertil Ohlin från Sverige sade följande i sitt öppningsanförande (dokument 15): "Vi har känt det som om en stol stod tom, när inte Finland var med – det land som sedan sekler på en utsatt post hävdar nordisk rätt och kultur. Först nu är vår nordiska krets fulltalig." Fagerholm sade följande i sitt inlägg: " -jag har nästan en känsla av att detta tillfälle betraktas som den förlorade sonens – eller i varje fall broderns – återkomst."

Urho Kekkonen underströk å sin sida följande i sitt anförande den 28 januari: "Redan vid rådets grundande har man förutsatt, att utrikespolitiska och militärpolitiska frågor, vilkas upptagande kan föranleda konflikter, lämnas utanför detta organs verksamhetsuppgifter. När vi finnar ansluter oss till Nordiska rådet, förutsätter vi, att man förfar på detta sätt också i framtiden."

De nordiska överenskommelserna i vår vardag

Ett konkret bevis på det nordiska samarbetet är det stora antalet nordiska fördrag som ingåtts inom olika områden. Det nordiska samarbetet har uppnått resultat flera årtionden före till exempel Europeiska unionen. Ett samarbetsmål är att nordiska medborgare kan studera och arbeta i de olika nordiska länderna utan att gå miste om förmåner och utan att behöva betala dubbel skatt. Det är också meningen att nordborna ska få service på sitt modersmål. Det målet kräver ytterligare satsningar.

Passfriheten är ett av de bäst kända resultaten av det nordiska samarbetet. Grunden för passfriheten lades så tidigt som 1952 (dokument 16). Finland, Danmark, Norge och Sverige kom överens om passfrihet i juli 1954 (dokument 17). Island anslöt sig året därpå.

En nordisk arbetsmarknad inrättades i juli 1954 (dokument 18). Nordbor får bo och arbeta var som helst i Norden utan uppehålls- och arbetstillstånd.

Den nordiska konventionen om social trygghet ingicks ursprungligen 1955 (dokument 19). Den grundläggande principen är att den som flyttar till ett annat land i Norden ska ha samma rätt till social trygghet som landets medborgare.

Den nordiska samarbetsöverenskommelsen, det s.k. Helsingforsavtalet, godkändes ursprungligen 1962 (dokument 20). De centrala elementen i avtalet är rättsligt, kulturellt, socialt och ekonomiskt samarbete, transportsamarbete och samarbete på miljöskyddsområdet.

Enligt språkkonventionen från 1987 ska nordiska medborgare vid behov kunna använda sitt eget språk vid kontakt med myndigheter i ett annat nordiskt land (dokument 21).

Viktiga årtal

1951	Danmarks statsminister Hans Hedtoft föreslår ett nytt nordiskt samarbetsorgan den 13 augusti.
1952	Danmark, Sverige, Norge och Island blir medlemmar i Nordiska rådet.
	Passfrihet införs.
1953	Nordiska rådets första session hålls i Köpenhamn i februari.
1954	En gemensam nordisk arbetsmarknad införs i juli.
1955	Den nordiska konventionen om social trygghet ingås.
	Regeringens proposition 82/1955 angående Finlands anslutning till Nordiska Rådet lämnas till riksdagen i oktober. Riksdagen godkänner Finlands anslutning den 28 oktober.
	Den 13 december antar riksdagen lagen om val av ombud till Nordiska rådet och stadgan för Nordiska rådet, som träder i kraft den 23 december.
	Riksdagens elektorer väljer de första finländska medlemmarna i Nordiska rådet den 16 december.
1956	Finlands delegation deltar i Nordiska rådets session första gången.
1957	Nordiska rådet sammanträder i Finland för första gången.
1962	Nordiska rådets litteraturpris delas ut för första gången.
1968	Danmark tar initiativ till ett nordiskt ekonomiskt samarbetsområde (Nordek).
1970	Nordek strandar.
	Åland och Färöarna får tillstånd att delta i Nordiska rådet som medlemmar av den finländska respektive danska delegationen. Från och med 1984 har också grönländska representanter ingått i den danska delegationen.
1971	Nordiska ministerrådet inrättas.
1987	Den nordiska språkkonventionen ingås.
2017	Nordiska rådets 69:e session kommer att hållas i Finland hösten 2017.

Dokumenten i montrarna

1	Brev från Lennart Heljas (ordföranden för Finlands grupp i Nordiska interparlamentariska förbundet) till statsminister Kekkonen om förslaget om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan (på finska)
2	Kommitténs förslag om ett organ för samråd mellan representanter för de nordiska parlamenten och regeringarna (på finska)
3	Kommitténs förslag om ett organ för samråd mellan representanter för de nordiska parlamenten och regeringarna
4	Foto av kommittémedlemmarna: Karl-August Fagerholm (Finland), Hans Hedtoft (Danmark), Sigurdur Bjarnason (Island) och Nils Herlitz (Sverige). Oscar Torp (Norge) saknas på bilden. Herlitz, Nils: Nordiska rådets tillkomst: minnen från 1951—1953. Stockholm, Nordisk kontakt, 1962. s. 12
5	Helsingin Sanomat 12.2.1952
6	Dagens Nyheter 14.2.1952
7	Regeringens proposition till Riksdagen angående Finlands anslutning till Nordiska Rådet (RP 82/1955)
8	Utskottets för utrikesärenden betänkande N:o 12 med anledning av regeringens proposition angående Finlands anslutning till Nordiska Rådet (UtUB 12/1955)
9	Grundlagsutskottets utlåtande N:o 8 (GrUU 8/1955)
10	Protokoll 28.10.1955 s. 1376—1377 (på finska)
11	Förordning 583/1955
12	Regeringens proposition till Riksdagen om antagande av stadgan för Nordiska rådet samt om val av ombud i Nordiska rådet (RP 103/1955)
13	Lag 503/1955
14	Protokoll 16.12.1955 s. 2038 (på finska)
15	Nordiska rådet, protokoll 27.1.1956, s. 41
16	Finlands fördragsserie 9/1952
17	Finlands fördragsserie 17/1954
18	Finlands fördragsserie 22/1954
19	Finlands fördragsserie 23/1956
20	Finlands fördragsserie 28/1962
21	Finlands fördragsserie 11/1987

Fotografi: Vesa Lindqvist / Riksdagen